

Stanowisko Komitetu Helsińskiego w Polsce - luty 2018 r.

Komitet Helsiński w Polsce stwierdza, że dwa lata, jakie minęły od listopada 2015 r., przyniosły najwięcej wyzwań i zagrożeń dla praw i wolności człowieka w całym okresie po 1989 roku.

Komitet jako inicjatywa obywatelska monitorująca od 1983 roku naruszanie praw i podstawowych wolności, bada zgodność ustawodawstwa polskiego ze zobowiązaniami międzynarodowymi.

Komitet działa poprzez informowanie opinii publicznej oraz podejmowanie inicjatyw na forum krajowym i międzynarodowym.

Komitet upowszechnia w odpowiednich formach wolności i prawa człowieka i zabiega o możliwie najpełniejszą ich realizację w poszczególnych krajach.

Od roku 1990 Komitet współtowarzyszy w swojej misji Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, Okres dwulecia, od listopada 2015 wymagał od Komitetu zintensyfikowania wysiłków w zakresie realizacji jego misji, w związku z narastającym kryzysem konstytucyjnym, zmianami ustawodawstwa, prowadzącymi do wyłączenia efektywnej kontroli konstytucyjności, zakwestionowania zasad społeczeństwa otwartego, ograniczenia gwarancyjnej roli sądownictwa w podziale władz i wynikającego stąd zagrożenia dla ochrony wolności jednostki. Wyrażaliśmy najwyższe zaniepokojenie instrumentalnym traktowaniem prawa i manipulacjami wokół Trybunału Konstytucyjnego, obserwowaliśmy narastający kryzys konstytucyjny, gdy standardy konstytucyjne traktowano jako instrument w partyjnych rozgrywkach politycznych.

Notowaliśmy wzmożenie nienawistnej mowy i wypieranie dialogu i perswazji. Budziło to nasze najwyższe i – jak się okazało nieprzesadzone - obawy.

Wypowiadaliśmy się przeciw supremacji siły nad prawem i zerwaniu z koncepcją Konstytucji jako aktu adresowanego nie tylko do obywateli ale do każdego znajdującego się pod władztwem państwa polskiego; aktu wymagającego rzetelnej współpracy trzech władz.

Notowaliśmy zamykanie dyskursu publicznego, ograniczanie wolności zgromadzeń, ograniczanie warunków działania dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Wskazywaliśmy, że podważanie pozycji i niezależności władzy sądowniczej stwarza bezpośrednie zagrożenie dla poziomu ochrony praw i wolności człowieka. Przeciwstawialiśmy się zamachowi na demokrację konstytucyjną i demontażowi państwa prawa.

Dawaliśmy wyraz zgorzeniu, jakie budziło prowadzenie prac legislacyjnych, zmierzających do niekonstytucyjnych zmian w prawie o ustroju sądów, ustawie o Sądzie Najwyższym, o Krajowej Radzie Sądownictwa.

W sumie, we wskazanym okresie Komitet Helsiński oraz Rada i Zarząd HFPC zabierały głos 30 razy, zwracając się do społeczeństwa i opinii publicznej, przygotowując stanowiska dla agend ONZ i Komisji Europejskiej. W 40 wypadkach przedkładano Sejmowi, Senatowi i innym organom krajowym obszernie, udokumentowane opinie dotyczące poszczególnych projektów legislacyjnych.

Dostrzegaliśmy nie tylko wady poszczególnych ustaw, ich rozwiązań i instrumentów prawnych. Widzieliśmy tu systematyczną budowę „ciągu technologicznego”, polegającego na szeroko zakrojonych zmianach ustawodawstwa ograniczającego sferę wolności jednostki i jednocześnie przygotowującym grunt do zwiększenia arbitralnego, nieprzejrzystego i nieobjętego efektywną kontrolą sądową działania władzy wykonawczej.

Ciąg ten tworzyły :

- zmiany ustawodawstwa wyłączające efektywną kontrolę konstytucyjności w dotychczasowej postaci realizowaną przez Trybunał Konstytucyjny; praktyczne zakwestionowanie zasady społeczeństwa otwartego dla wszystkich, co zaowocowało zmianą polityki wobec mniejszościowych grup społecznych; zmiana pozycji sądownictwa w podziale władz i ograniczenie przez to jego gwarancyjnej roli.
- likwidacja mediów publicznych, likwidacja korpusu służby cywilnej, likwidacja niezależności prokuratury,
- podporządkowanie ustawodawcy i rządu władzy centralnego ośrodka dyspozycji politycznej,
- likwidowanie strukturalnych i finansowych podstaw samorządności terytorialnej,
- sprzeczne ze strategicznym interesem nacjonalistyczne konfliktowanie się z sąsiadami.

To wszystko stworzyło realne zagrożenia i ataki na prawa i wolności człowieka – w tym wolność słowa oraz wolność pokojowego zgromadzania się.

Ten „ciąg technologiczny” zakończyło wprowadzenie niepokojących zmian w prawie wyborczym. Można tu bowiem obserwować ograniczanie pola i szans dla demokratycznej i efektywnej walki wyborczej.

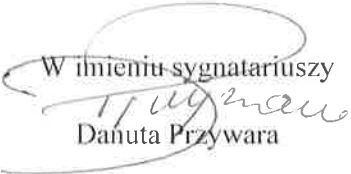
Bez zmiany konstytucji, w ciągu dwóch lat, doprowadzono do zmiany ustrojowej, zmniejszono znaczenie gwarancji konstytucyjnych i sądowych dla praw człowieka. Inspirowanej politycznie wymianie kadr - w mediach, prokuraturze, służbie cywilnej, sądownictwie, aparacie wyborczym – towarzyszy obniżanie się praktycznego standardu ochrony praw i wolności jednostki. Pojawiła się cenzura w mediach i wydawnictwach, instytucjonalne ograniczenia wolności słowa i ekspresji artystycznej, tłumienie szans na wypowiedzi w dyskursie publicznym. Pojawiło się – groźne - bo wybiórcze działanie prokuratury i policji, różnicujące intensywność i formy działania w zależności od tego, przeciw komu się zwraca.

Chodzi nie tylko o zmiany prawa i standardów jego stosowania, ale i posługiwanie się takimi narzędziami oddziaływania na społeczeństwo jak efekty mrożące, ułatwiające sterowanie zachowaniem jednostek i techniki propagandowe, wykorzystujące media w celu wywołania zachowań determinowanych strachem i niechęcią do obcych.

Będziemy monitorować, oceniać i upubliczniać zachodzące zmiany i procesy destrukcji mając świadomość, że działamy w warunkach regresu demokratycznych i wolnościowych standardów praw człowieka i odejścia od konstytucyjnych zasad państwa prawa .

Warszawa, 15 lutego, 2018 r.

Podpisali członkowie Komitetu Helsińskiego w Polsce: Teresa Bogucka, Halina Bortnowska Dąbrowska, Janusz Grzelak, Jacek Kurczewski, Ewa Lętowska, Wojciech Maziarski, Michał Nawrocki, Danuta Przywara, Andrzej Rzepliński, Mirosław Wyrzykowski

W imieniu sygnatariuszy

 Danuta Przywara

HELSIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA
 HR
 *00-018 Warszawa ul. Zagoda 11